MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
NOEL CUSCHIERI

Seduta tat-30 ta' Novembru, 2005

Citazzjoni Numru. 642/2001/1

Kawza fil-lista: 22

Baldassare Baldacchino ghan-nom ta' James Baldacchino
Vs
L-Avukat Dottor Carmelo Mifsud Bonnici nominat kuratur deputat b' digriet tas-17 ta' Ottubru 2001 biex jirrapprezenta lil Tony Harborne

Il-Qorti,

Rat l-att tac-citazzjoni li permezz tieghu l-attur nomine ppremetta u talab hekk:

Premess illi fl-24 ta' Ottubru 1999 waqt li James Baldacchino kien qed jaqsam Triq Testaferrata fl-Msida, safa mtajjar mill-vettura LAK764 misjuqa mill-konvenut; u

Premess illi l-istess James Baldacchino garrab griehi ta' natura gravi fuq il-persuna tieghu tant li huwa permanentement dizabilitat, kif jirrizulta mill-anness dokumenti; u

Premess illi ghall-incident kien jahti unikament il-konvenut minhabba imprudenza, negligenza u inosservanza tar-regolamenti tat-traffiku, u dan anke in vista tal-fatt illi l-konvenut kien qed isuq taht l-influwenza tal-alcohol; u

Premess illi l-konvenut ghalkemm interpellat sabiex jersaq ghal-likwidazzjoni u hlas ta' danni, baqa' inadempjenti;

Jghid ghalhekk il-konvenut ghaliex din l-Onorabbli Qorti m'ghandhiex:-

1. Tiddikjara lill-konvenut unikament responsabbli ghall-incident li sehh fl-24 ta' Ottubru 1999 f'Testaferrata Street, Msida u ghad-danni kollha li b'rizultat tal-istess sofra l-istanti James Baldacchino.
2. Tillikwida l-istess danni okkorrendo bl-opera ta' periti nominandi.

3. Tikkundannah ihallas lill-istanti Baldassare Baldacchino qua kuratur *ad litem* ta' ibnu James Baldacchino dak l-ammont dikjarat u likwidat bhala dovut in linea ta' danni.

Bl-ispejjez, inkluzi dawk tal-ittra ufficjali datata 2 ta' Frar 2001 u dawk tal-ittra ufficjali pprezentata kontestwalment ma' din ic-citazzjoni ai termini tal-Kap. 104 tal-Ligijiet ta' Malta u bl-imghax skond il-Ligi, kontra l-konvenut ngunt ghas-subizzjoni.

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenut li biha eccepixxa illi huwa ma ghandux tort ghall-incident li sehh fl-24 ta' Ottubru 1999 billi kien qed isuq tajjeb u ma kiser ebda regolament tat-traffiku;

Rat id-dikjarazzjonijiet guramentati tal-partijiet u l-listi tax-xhieda;

Rat ir-relazzjoni tal-perit gudizzjarju l-Konsulent Antoine Zrinzo minnu debitament mahlufa;

Rat l-atti kollha tal-kawza;

Semghet ix-xhieda bil-gurament;

Ikkunsidrat;

Kwadru tal-fatti
Illi mill-kumpless tal-provi ddelinea ruhu s-segwent kwadru tal-fatti. Fl-24 ta' Ottubru 1999 ghal habta tas-12.00 am waqt li l-konvenut Tony Harborne, ta' nazzjonalita' ingliza residenti l-Ingilterra, kien qed isuq il-vettura tal-kiri numru LAK 764 niezel minn Testaferrata Street fl-Msida fid-direzzjoni tal-Gzira, hekk kif wasal kwazi f' nofs din it-triq, u precisament fejn hemm l-inkrocju ta' Triq Enrico Mizzi, huwa lemah lil James Baldacchino, zaghzugh ta' 22 sena, jaqsam it-triq bil-girja mix-xellug ghall-lemin. Konfrontat b' din is-sitwazzjoni Harborne applika l-brakes, izda ghalkemm ukoll prova jaghmel manuvra evasiva billi mat-tkaxkira tal-brakes gibed ghal fuq ix-xellug, l-incident ma setax jigi evitat u tajjar lill-imsemmi James Baldacchino bir-rizultat li dan spicca mixhut fl-art ghal nofs it-triq quddiem l-istabbiliment bl-isem Dun Auto Dealer li qieghed sitwat aktar l-isfel mill-imbokkatura ta' Triq Enrico Mizzi liema triq hija side road sitwata f' posizzjoni perpendikulari ma' Triq Testaferrata. Rizultat tal-feriti li garrab James Baldacchino f' dan l-incident huwa sofra dizabilita' permanenti li giet kwantifikata mill-perit mediku f' percentwali ta' mija [100%].

Illi t-triq fejn sehh l-incident, Testaferrata Street[1] gewwa l-Misda hija triq principali u ghandha karreggjata wiesa' u tiehu traffiku minn zewg naha f' direzzjonijiet opposti. Inizjalment minn naha ta' l-Msida, it-triq tibda b' inklinazzjoni l-fuq ta' ftit metri, imbaghad tati ghan-nizla fit-tul b' elevazzjoni rilevanti. In-nizla hija maqsuma f' zewg livelli, fl-ewwel livell jasal sa' l-inkrocju ta' l-imsemmija Triq Enrico Mizzi biex imbaghad f' livell iehor hemm nizla ohra

[1] Din il-Qorti hija familjari ma din it-triq li mill-Msida taghti ghal Gzira u eventwalment ghal tas-Sliema

li tibqa' sejra sa isfel nett fejn hemm il-pompa tal-petrol ta' Paul & Rocco. It-triq hija twila u ghalhekemm hija piuttost elevata minn naha ta' l-Msida ghan-naha t' isfel li tati ghal Gzira, kemm is-sewwieqa kif ukoll il-pedoni ghandhom vizwali ghat-tul mhux ostakolata, mit-tarf ta' l-gholja sa isfel nett, u vice versa.

Din id-deskrizzjoni tal-konfigurazzjoni tat-triq fejn sehh l-incident hija mportanti u relevanti fl-esercizju tad-determinazzjoni tar-responsabilita' jew responsabilitajiet ghall-akkadut; b' mod partikulari ghax kemm is-sewwieq Tony Harborne niezel fuq ix-xellug kif ukoll James Baldacchino li kien qed jaqsam it-triq mix-xellug ghan-naha tal-lemin kellhom vizwali dritta, twila mhux ostakolata tal-karreggjata t-tul kollu taghha. It-triq hija asfaltata u l-art dak il-hin tal-incident kienet xotta.

Illi f' dan il-kaz, peress li l-attur James Baldacchino qatt ma kien fi stat li jiddeponi, u peress li l-konvenut Tony Harborne ma nstabx sabiex jkun jista' jiddeponi f' din il-kawza u lanqas ghalhekk gie prezentat affidavit tieghu, il-Qorti biex tasal ghar-rizoluzzjoni ta' dan il-kaz kellha necessarjament tistrih fuq id-deposizzjonijiet u rapporti ta' l-esperti nominati fl-inkjesta magisterjali, u cioe' l-Avukat Dottor Micallef Stafrace[2], espert tat-traffiku, li wara li acceda fuq il-post, flimkien mal-espert tekniku Joseph Zammit, sema' a tempo vergine d-depozizzjoni tal-konvenut, u ta' Ps.429 Mark Schembri li investiga l-kaz, kif ukoll ta' missier l-attur.

Il-Perit Richard Aquilina nominat ukoll perit arkitett fl-inkjesta, wara li acceda fuq il-post, hejja rapport u pjanta[3] li turi l-posizzjoni tal-vettura kif spiccat ezatt wara l-incident, kif ukoll il-posizzjoni tat-ticpis ta' demm fil-karreggjata u sandli, li kienu fuq in-naha l-ohra tal-karreggjata li tiehu t-traffiku mid-direzzjoni opposta. Mill-istess pjanta jidhru brakemarks twal, fil-wisa' tal-vettura misjuqa minn Harborne, u li ghandhom il-bidu taghhom mill-imbokkatura ta' Triq Enrico Mizzi.

[2] rapport fols.83 *et seq.*
[3] fol.145

Illi t-tekniku Joseph Zammit ccertifika li l-vettura misjuqa minn Tony Harborne kienet tiffunzjona tajjeb, ma riskontrax difetti. Kemm id-dwal kif ukoll l-isteering u l-brakes kienu jiffunzjonaw tajjeb.

Konsiderazzjonijiet tal-Qorti
Illi fl-ewwel lok huma opportuni s-segwenti osservazzjonijiet:

[A] In propositu ghar-relazzjoni tal-il-perit arkitett, il-Qorti, stante li dan l-espert acceda fuq il-post ta' l-incident a tempo vergine, u kien gie nominat bhala bniedem professjonali u ta' esperjenza kbira f' dan il-qasam, proprju biex ihejji pjanta u jaghmel rapport dwar l-in genere, kif ukoll tenut kont li dan ir-rapport gie konfermat minnu fid-depozizzjoni tieghu quddiem din il-Qorti, il-Qorti ghandha tistrih fuq il-kontenut tar-rapport tieghu u tal-pjanta annessa bhala prova affidabbli tas-sitwazzjoni ezistenti fuq il-post ta' l-incident ftit wara li dan kien sehh, u li l-pjanta hija prova ta' dak li turi.
[B] Illi, ghalkemm mir-relazzjoni tal-espert Dottor Joseph Micallef Stafrace jirrizulta, wara li saru t-testijiet relattivi, li dak il-hin Tony Harborne kellu livell ta' alkohol li kien jeccedi dak regolamentari, xorta wahda ma rrizultax li dak il-hin huwa kien that l-effett tax-xorb tali li kkagunalu diminwizzjoni fil-fakoltajiet mentali tieghu. Di fatti l-istess espert, li kien sema' lill-konvenut a tempo vergine ftit wara l-incident, josserva li "hu [Tony Harborne] kien car hafna u b' ebda mod ma deher bniedem xurban."[4] It-termini kategorici uzati minn dan l-espert [persuna ta' esperjenza twila f' materja ta' inkjesti magisterjali] jimmilitaw serjament kontra t-tesi attrici li dan il-fattur seta' wassal jew ikkontribwixxa ghall-incident.

Illi l-principju legali li ghandhom jiggvernaw dan il-kaz huma s-segwenti:
[1] Illi sewwieq ghandu l-oneru li fis-sewqan tieghu juza dik id-diligenza mistennija minn bonus pater familias u li hija ragjonevoli tenut kont tac-cirkostanzi: bhal ma huma l-konfigurazzjoni tat-triq, il-frekwenza tat-traffiku, id-dawl, il-

[4] Fol.93 – sottolinear tal-Qorti

vizwali, il-kondizzjonijiet atmosferici, l-istat ta’ l-art u cirkostanzi partikolari ohra li jistghu jirrikjedu grad ta’ attenzjoni gholi mis-sewwieq. Huwa ghandu wkoll jissikura f’ kull waqt li s-sewqan tieghu jkun tali li jkollu kontroll shih tal-vettura misjuqa minnu.

[2] Illi kif jinsab ritenut fil-gurisprudenza, ghalkemm l-ispeed per se ma jwassalx necessarjament ghar-responsabbilita’ tas-sewwieq, jistghu pero’ jezistu cirkostanzi fejn l-velocita’ tkun wahda mill-kawzi prossimi li wasslu ghall-incident. Ghax l-ispeed jista’ jkun eccessiv anke meta ma jiskorrix il-limiti regolamentari, izda jiskorri dawk dettati mill-prudenza fic-cirkostanzi tal-mument. Sewwieq ghandu jimxi bi speed li jkollu f’ kull hin il kontroll tal-vettura, u ghalhekk mhux bizzejjed li s-sewwieq ikun qed isuq bl-ispeed permess mill-ligi.

Wara kollox, min ikun qed isuq, ghalkemm ma jghamilx dawk il-kalkoli matematici li huma mehtiega biex fil-Qorti jigi apprezzat u gudikat il-kaz, ghandu pero’ jkun jaf u jirrealizza li fis-sewqan awtomobilistiku d-distanzi u l-kollizzjonijiet huma kwistjoni ta’ sekondi; u ghalhekk is-sewwieq ghandu jirregola l-ghemil tieghu fis-sewqan konformament” u jassikura kontroll tal-vettura tieghu f’ kull hin waqt is-sewqan *[App.Kriminali Pulizija vs Joseph Muscat 7.06.1995]*

[3] Izda mhux is-sewwieqa biss, imma anke l-pedoni ghandhom l-obbligu li jridu josservaw biex ma joholqux perikolu lill-utenti l-ohra tat-triq, u cioe’ li jesercitaw dik id-diligenza ghas-sikurezza taghhom “as a reasonably prudent man would exercise under the same circumstances” *[Gibb citat fil-kawza PA.Joseph Gatt vs Philip Caruana deciza 21.06.2001]*

Illi din il-Qorti wara ezami akkurat tal-provi u debita riflessjoni dwar id-dinamika ta’ l-incident, hija tal-fehma li l-incident de quo gie pprovakat minn James Baldacchino meta dan qasam it-triq minghajr ma esplora bl-attenzjoni mehtiega jekk kienux gejjin vetturi kemm minn naha tax-xellug tieghu kif ukoll minn naha tal-lemin. Il-Qorti tifhem u tapprezza li meta persuna tkun trid taqsam dik it-triq

partikolari, tenut kont tal-fatt li t-triq tiehu traffiku mid-direzzjonijiet opposti u tenut kont ukoll tal-fatt li ma hemmx centre strip fin-nofs, dik il-persuna ma tistax titnikker waqt li qeda taqsam, u pedestrian diligenti jqasam it-triq bl-aktar heffa possibbli. Izda dan ma jffissirx li qabel ma jiddeciedi jaqsam it-triq huwa m' ghandux juza dik id-dilegenza dettata mic-cirkostanzi tal-kaz. James Baldacchino kellu d-dmir li qabel ma jibda biex jaghmel il-manuvra tat-traversata, huwa kellu jaccerta ruhhu li ma kienx gej traffiku, jew jekk kien gej traffiku dan kien ghadu f' certu distanza il-boghod li setghet tippermittilu jibda u jittermina l-manuvra tieghu minghajr perikolu kemm ghal persuna tieghu kif ukoll ghas-sewwieqa li jkunu ghaddejjin dak il-hin minn dik il-parti tat-triq.

Fil-kaz in disamina l-provi juri li James Baldacchino qasam it-triq bl-ghaggla, tant li hasad lis-sewwieq Harborne u ma esercitax dik id-diligenza mehtiega qabel ma ddecieda jaqsam it-triq. Il-fatt li mill-post minn fejn qasam it-triq dan kellu vizwali twila mhux ostakolata sat-tarf tat-tela', kunsidrat mal-fatt li l-brakemarks li halliet il-karrozza misjuqa minn Harborne jibdew mill-imbokkatura ta' Triq Enrico Mizzi sitwata circa fin-nofs tat-tela', jaghti lok ghal zewg ipotezijiet: jew li James Baldacchino kien tant aljenat li ma harisx jew ma hares b'attenzjoni lejn il-lemin tieghu fejn kellu vizwali twila u ghalhekk zgur li ragjonevolment seta' jara l-vettura gejja minn dik in-naha; jew inkella ra l-vettura gejja izda dehrlu li kienet il-boghod f' distanza adegwata sabiex jaghmel u jittermina t-traversata tat-triq. Iz-zewg ipotiezijiet jimmanifestaw nuqqas ta' diligenza da tieghu meta dan gie biex jaqsam it-triq.

Dan il-fatt hasad lill-Harborne li f' dak il-hin kien niezel minn dik it-triq, u kif kien circa f' nofs in-nizla huwa lemah lil James jaqsam bl-ghaggla, bir-rizultat li applika l-brakes, kiser lejn ix-xellug b' tentattiv li jevita li jolqtu, izda inutilment.

Illi pero' ghalkemm il-Qorti hija tal-fehma li ma kienx is-sewwieq li pprovoka l-incident odjern, imma kienet it-traskuragni tal-vittma u n-nuqqas ta' prudenza da parti

tieghu meta gie biex jaqsam it-triq, xorta wahda pero' tirravvisa nuqqas da parti ta' Tony Harborne fis-sewqan tieghu. Fid-deposizzjoni li huwa kien ta fl-inkjesta magisterjali huwa spjega li kien qed isuq bi speed ta' circa 25/30 mfs. F' dan ir-rigward il-Qorti tosserva li, nonostante li dan l-ispeed ma jissuperax dak regolamentari, xorta wahda tenut kont tal-fatt li huwa kien niezel nizla ta' dik l-elevazzjoni u tenut kont ukoll li f'dik il-konfigurazzjoni tat-triq il-vettura takkwista momentum qawwi f' perijodu qasir, il-Qorti thoss li dan l-ispeed kien imprudenti ghal dik il-parti tat-triq, u kien tali li ma kienx jippermettilu li jkollu kontroll shih tal-vettura misjuqa minnu. Di fatti, kif jirrizulta mill-pjanta tal-perit arkitett huwa nduna bil-presenza ta' James Baldacchino fit-triq meta huwa kien kwazi fin-nofs tan-nizla, izda l-velocita' li kien ghaddej biha ma ppermettitlux li jaghmel b' success manuvra evasiva biex jevita l-incident. Il-brakemarks indikati fil-pjanta jixhdu li l-ispeed ghan-nizla, kien speed qawwi li kkontribwixxa, ghalkemm ma pprovokax l-incident. Fi kliem iehor, il-vettura kienet qed tinsaq mill-konvenut b' velocita' li kkreat fl-istess konvenut self created incapacity li jirreagixxi b' success ghall-emergenza subitanea li sab quddiemu. Ghaldaqstant huwa ghandu jerfa' parti mir-responsabilita' ghall-akkadut.

Dan premess u kkunsidrat il-Qorti hija tal-fehma li l-kawzi prossimi u diretti tal-incident de quo huma primarjament [1] in-nuqqas ta' diligenza da parti ta' James Baldacchino meta dan iddecieda li jaqsam it-triq; u in sub ordine [2] in-nuqqas da parti tas-sewwieq Tony Harborne li, minhabba l-velocita' li kien qed isuq biha, ma kellux il-vettura fil-kontroll shih tieghu b' mod li ma setax jevita l-incident. Ir-responsabilita' tal-partijiet ghall-incident qed tigi apporzjonata u ghandha tigi sopportata mill-partijiet fi kwota ta' terzi [2/3] mill-attur James Baldacchino u fi kwota ta' terz [1/3] mill-konvenut Harborne.

Likwidazzjoni tad-Danni

Damnum emergens – Illi mill-provi rrizulta nkontestat u sufficjentement provat b' ricevuti li konsegwenza tal-incident James Baldacchino sofra danni emergenti fl-ammont ta' Lm6,392.90 konsistenti fi spejjez medici

Lucrum Cessans - Illi in propositu huma relevanti s-segwenti konsiderazzjonijiet guridici maghmula minn din il-Qorti fil-kawza Mark Borg vs Gozo Channel Company Limited et [citazz.2501NC].

Fatturi relevanti ghal-vertenza in disamina huma l-istat ta' sahha u l-kondizzjoni tad-danneggjat kif kienu qabel l-incident, u kif zviluppaw wara l-incident u kagun tal-istess; u jekk l-inkapacita' li sofra hijex ser tkun kagun ta' telf ta' qligh ghalih fil-futur, u f' kaz affermattiv irid jigi stabbilit il quantum ta' dan il-lucrum cessans.

Il-ligi ma taghtix indenniz ghall-inkapacita' ut sic imma ghal inkapacita' in kwantu din tirrifletti telf ta' qligh – telf patrimonjali. *[Vol.LXIB.101]*. Dan it-telf ta' qligh ghandu jikkomprendi wkoll il-potenzjal tal-vittma li jaqla' introitu fil-futur. Id-dizabilita' necessarjament timplika nuqqas fil-persuna, fil-potenzjal taghha ghax-xoghol, mhux biss mal-employer prezenti izda wkoll ma terzi jew anke jekk tadhem ghal rasha*.[Vol.LXXXII.II.243]*. Konsegwentement il-gurisprudenza lokali stabbiliet li l-kriterju li ghandu jifforma l-bazi tal-multiplier, mhuwiex il-life expectancy tad-danneggjat, imma hija l-aspettativa lavorattiva tieghu li llum il-gurnata, hu rikonoxxut, tista', u probabbli tissupera, l-eta' pensjonabbli; minghajr pero' ma jigi injorat il-fattur l-iehor tac-chances and changes of life li jimponi certu elasticita' ta' kriterju stante li jirrendi l-pronuncjament tal-Qorti bhala wiehed ta' probabilita'. Kif osservat din il-Qorti diversament presjeduta, ghalkemm fil-likwidazzjoni tal-kumpens il-Qorti ghandha timxi fuq kriterji kemm jista' jkun konkreti u mhux semplicement kongetturali, "huwa minnu li l-ezercizju tal-likwidazzjoni u ghoti ta' kumpnes jiddependi minn estimi u pronostici li dwarhom hadd ma jista' jkun cert mija fil-mija sewwasew ghaliex wiehed irid jipprova jaqta' x' sejjer jigri jew x' jista' jkun probabbli li jsehh fil-gejjini".[5]

Izda, rigward il-komputazzjoni tal-quantum ta' dan l-aspett tad-danni, jibqa' dejjem validu, fuq livell ta'

---

[5] Prim Awla – [JRM] *Evan Xuereb vs Vincent Spalding* deciza fl-10 ta' Lulju 2003

principju, dak li osservat din il-Qorti diversament presjeduta u cioe' li "din il-materja m'ghandhiex tkun soggetta ghal xi regola rigida, izda ghandha tithalla fid-diskrezzjoni tal-gudikant li jghamel estimu ekwitativ, fic-cirkostanzi tal-kaz, avut rigward ghan-natura tal-menomazzjoni fisika jew intelletwali u l-kondizzjoni tal-parti lesa, kriterji imsemmija fil-ligi stess; u jasal ghal ammont xieraq ghall-kaz b' apprezzament realistiku li jirrikoncilja z-zewg interessi konfliggenti billi lid-danneggjat jinghata il-kumpens li jisthoqqlu minghajr mad-debitur jigi aggravat izzejjed. L-aqwa kriterju jibqa' s-sens ta' proporzjon u ta' ekwita' tal-gudikant fic-cirkostanzi partikolari tal-kaz"[6]

Illi fil-kaz in disamina, James Baldacchino fiz-zmien tal-incident kellu 22 sena, u kien impjegat bhala mastrudaxxa ma' kumpanija lokali, kif ukoll kien jaghmel xoghol ta' pizzaiola fuq bazi part-time. Mid-dokumenti esebiti jirrizulta li fis-sena precedenti ghal dik ta' l-incident huwa kien ppercepixxa introjtu globali ta' Lm3,600 li ghandu jservi bhala bazi tal-multiplicand f' dan il-kaz; izda ma' din is-somma ghandha tizdied is-somma ta' Lm1,000 sabiex taghmel tajjeb ghaz-zidiet fil-pagi, l-gholi tal-hajja u varjazzjoni fl-inflazzjoni matul il-medda taz-zmien li fuqu ser jinhadem il-lucrum cessans. B' hekk il-multiplicand qed jigi kwantifikat fl-ammont ta' Lm4,600.

Illi mir-relazzjoni medika tal-perit gudizzjarju l-Konsulent Kirurgu Dr.Anthony Zrinzo, liema rapport baqa' ma giex kontestat[7], jirrizulta li d-disabilita' permanenti li sofra James Baldacchino konsegwenzjali ghall-incident in disamina hija ta' mija fil-mija [100%].

Illi kif suespost, fil-kalkolu tal-multiplier ghandu jittiehed in konsiderazzjoni, mhux il-life expectancy tal-vittma, izda l-hajja lavorativa tieghu, in-natura u s-sahha tieghu – li tista' tvarja minn bniedem ghal bniedem ukoll minhabba dawk ic-cirkostanzi li jssejhu the chances and changes of life. Wiehed irid jezamina l-earning capacity tal-individwu, avut

[6] .Prim Awla – *Carmelo Muscat v Francis Schembri et* per Imhallef M.Caruana Curran – 27.01.72)(emfasi u sottolinear ta' din il-Qorti).

[7] Jigi osservat li ghalkemm il-konvenut pprezenta nota ghal talba ta' nomina ta' periti perizjuri, huwa ma baqax jinsisti fuq din it-talba tieghu.

rigward tal-mard kif kontro bilanjat mill-istat ta' sahha tad-disgrazjat.[8]. Illi ghalhekk il-multiplier m' ghandux ikun bazat fuq l-aspettattiva tal-hajja in generali tad-danneggjant, izda fuq l-aspettativa lavorativa tieghu u ghandu jiehu in konsiderazzjoni tac-chances and changes of life.[9] "The multiplier is not the product of precise calculation, but of estimantion in the light of the facts of the particular case and oft other comparable cases."[10] Izda l-bazi tal-multiplier ghandu jibqa' l-eta' tad-danneggjat dak in-nhar tal-incident, u mhux fiz-zmien tal-likwidazzjon tad-danni mill-Qorti, ghar-raguni li l-Qorti ghandha tfittex li tqieghed lid-danneggjat kemm jista' jkun fl-istat li kien qabel l-incident.[11]
Illi fil-kaz in disamina tenut kont tal-fatt li fiz-zmien tal-incident l-attur kellu 22 sena[12], il-Qorti hi tal-fehema li f' dan il-kaz ghandha tapplika multiplier ta' 33 sena.

Illi rigward il-lump sum payment reduction, jigi osservat li r-ratio ta' din ir-riduzzjoni hija l-pagament anticipat tal-kapital. Dan il-bazi legali jibda jiddghajjef progressivament mat-trapass taz-zmien bejn id-data ta' l-incident u d-data tas-sentenza, fis-sens li aktar ma jkun twil dan il-perijodu, aktar tonqos ir-raguni ghal tali deduzzjoni. "Jekk xejn ghaliex it-trapass taz-zmien ma [ghandux] jmmilita favur il-persuna tenuta responsabbli ghall-incident kontra l-vittma li sofriet d-danni"[13] Illi f' dan il-kaz, tenut kont tal-fatt li l-incident jirrisali ghal-Ottubru 1999, u tenut ukoll kont tal-fatt li c-citazzjoni giet prezentata fit-18 ta' April 2001, il-Qorti jidhrilha li f' dan il-kaz il-percentagg li ghandu jitnaqqas f' kaz ta' hlas f' pagament wiehed f' salt ghandu jkun ta' 17%.

B' applikazzjoni ghall-premess, d-danni konsegwenzjali rapprezentanti lucrum cessans f' dan il-kaz jammontaw ghas-somma ta' Lm125,994

[8] Prim Awla *Carmela Muscat vs Francis Schembri* (Ibid).
[9] Vide: App.Civ. *Butler vs Heard* deciza 22 ta' Dicembru 1967
[10] Peter Cane: *Atiyah's Accidents, Compensation and the Law* – kwotat fil-kawza Xuereb vs Spalding [supra]
[11] Vide *Evans Xuereb vs Vincent Spalding* [supra] u kasistika hemm citata.
[12] Twieled fil-15 ta' Gunju 1977
[13] App.Civ.*Lawrence Caruana vs Anthony Falzon* deciza 5 ta' Ottubru 2001.

Lm 3,600 Salarji annwali
Lm 1,000 Addizzjoni fil-multiplicand
LM 4,600 *
33 Multiplier
Lm151,800 –
Lm 25,806 17% Lump sum reduction
LM125,994

Illi l-attur fin-nota tieghu talab li jinghata kumpens ulterjuri arbitrio boni viri rapprezentanti ammont ta' flus li l-vittma necessarjament ser ikollha tohrog minhabba d-dizabilita' taghha anke wara l-eta' pensjonabbli. Il-Qorti tikkondividi r-ragunament ta' din il-Qorti fil-kawza PA[GCD] Albert Scicluna et vs Annetto Farrugia deciza 8 ta' Marzu 2005 li fil-kaz fejn id-dizabilita' permanenti tqieghed lid-danneggjat fil-pozizjoni li dana minhabba id-dizabilita' tieghu jkollu necessarjament jitlob ghajnuna specjali li tkun tiswielu nfieq ta' flus, dan ghandu jigi rimborzat, ghal dawn l-ispejjez. Din il-konsiderazzjoni tissubentra legittimanent fl-ambitu tal-principju tar-restitutio in integru li ghandu bhala bazi tieghu l-hsieb li d-danneggjat jigi indennizzat tad-dannu kkagunat lilu bir-ri-imbors ta' l-ispejjez kollha li necessarjament kellu jaghmel u necessarjament ghad ghandu jaghmel b'konsegwenza ta' l-event dannuz kagunat mill-agir illecitu tad-danneggjant.

Izda jigi osservat li anke f' dan ir-rigward jidhol il-fattur tac-chances and changes of life fis-sens li hadd ma jista' jbassar kemm ser ikunu dawn l-ispejjez fil-futur kif ukoll kemm ser idum jghix id-danneggjat. Fil-kaz in disamina, il-Qorti tenut kont il-percentagg massimu tad-dizabilita' [100%] thoss li t-talba ta' Lm1,000 fis-sena hija gustifikata sa perijodu ta' ghaxar snin. Konsegwentement, id-damnum emergens ghandu jizdied bis-somma ulterjuri ta' Lm10,000.

In vista tal-premess, id-danni kaggjonati lil James Baldacchino rizultat tal-incident de quo ghandhom jigu kalkolati fl-ammont ta' komplessiv ta' Lm142,386.90 rapprezentanti Lm16,392.90 danni emergenti u

Lm125,994 lucrum cessans. Illi stante li r-responsabilita' tal-konvenut giet apporzjonata minn din il-Qorti fi kwota ta' terz [1/3], l-ammont net li jirrizulta dovut lill-attur nomine huwa ta' seba u erbghin, erba mija tnejn u sittin lira maltin [Lm47,462].

Decide

Ghal dawn il-motivi tiddecidi billi tilqa' t-talbiet attrici limitatament kif ser jinghad: tiddikjara li l-incident indikat fic-citazzjoni sehh tort kemm tal-konvenut kif ukoll ta' James Baldacchino fi kwoti ta' terz [1/3] u zewg terzi [2/3] rispettivament kif fuq indikat; tiddikjara li rizultat ta' dan l-istess incident lJames Baldacchino sofra danni konsistenti f' lucrum cessans u danni emergenti fl-ammont komplessiv ta' Lm142,386.90, li terz minnhom, ammontanti ghas-somma ta' seba u erbghin, erba mija tnejn u sittin lira maltin [Lm47,462], ghandhom jithallsu mill-konvenut lill-attur; u tikkundanna lill-istess konvenut jhallas lill-attur din is-somma ta' [Lm47,462],, flimkien mal-imghax legali mid-data ta' dan il-gudizzju sad-data tal-effettiv pagament.

L-ispejjez jigu sopportati mill-partijiet fil-kwoti fuq indikati, fis-sens ta' 1/3 jkunu a kariku tal-konvenut, filwaqt li r-rimanenti 2/3 jibqghu a kariku tal-attur nomine.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------